

Rumpdraget

Ur "Adel, präster, smugglare, bönder" av Albert Engström

Vi hade några får utackorderade hos en bonde i trakten och nu skulle baggen slaktas - det var inte mer med det. Vi barn gräto salta tårar, ty baggen var vår favorit trots de slängar han utdelat åt oss då vi retat honom, men de hade varit välförtjänta och barns rättvisa har något av den gudomliga i sig. Men ett barns psyke består också av nyfikenhet och inte så lite grymhet, en konstig blandning av hjärtnupenhet och längtan efter att komma underfund med dödens mystär med dess digerhet av sensationer. Vi voro på helspänn.

- Spring och fråga Sammel i Hyra om han har tid att hjälpa oss med slakten på måndag! lydde ordern. Sammel var en gammal torpare som slagit socknens rekord i tuggning av Jönköpingsnus. Han liknade en gammal blotare, när han lagt in en jättemobba och målmedvetet nalkades slaktbänken, hemsk och sagolik och i sista ögonblicket brynande din goda kniv. Jag sprang den välkända stigen mellan de mossiga granarna tills jag kom till den smala spången över den bruna ån, där jag aldrig, hur bråttom jag än hade, underlät att ställa mig på den tuviga stranden och skaka fram ett par kräftor ur dybottnens hemlighetsfulla hålör. På andra sidan ån, högt uppe på en sandås låg Sammels lilla stuga. På förstubron satt Sammel och tuggade nus.

- Ja skulle hälsa så möcke ifrån pappa å fråga om Sammel har tid å komma å hjälpa oss å slakta baggen om månda?

- Jasså, ä dä Albet på stasjonen, jaha, ge me si, om månda, sae han, ja, ja sa la si ätter i alnacka, om ja ä ledi.

Och gubben gick in efter almanackan och kom ut beväpnad med ett par ofantliga brillor.

- Om månda, sae han. Jaha om månda môra ä ja ledi, men på ättermeddan sa ja slakta i Passamålen. Om i ä fardia månda môra klockan sju, så kommer ja, dä sa inte fallera. Stava, ropade han inåt stugan, du får la ge Albet en polkagris, för att frua allti ä så snäller!

Och Stava letade ur dragkistans djup fram en smetig polkagris av tvivelaktig renhet, vilken ögonblickligen placerades i mitt giriga gap. Jag slog hövligt ihop klackarna, räckte fram vacker hand, bockade och sprang min väg.

Tidigt på måndagsmorgonen hade baggen hämtats och stod nu kortklippt i vedboden överlämnad åt sina säkerligen förvirrade tankar på vad den plötsliga

förflyttningen skulle innebära. På slaget sju inträdde Sammel och Stava genom grinden. Den obligatoriska kaffekoppen med dopp och en sup åt Sammel serverades i köket. Så vidtogo de hemska men intressanta förberedelserna och snart låg baggen bunden och sprattlande på den rysliga bänken.

- Jasså, Albet sa va mä å jälpa te mä slakta, sade Sammel och betraktade mig välvilligt över brillorna. Ja-ja, han kan nog göra nötta, så liten han ä! Men de ä ju för markvadit va en kan va glömsker! Ja-ja, si en bler gammel, när en bler äldre! Kan I tänka er, männesker, atta ja har glömt rômpedrajet, å de sum ä dä vektiaste å alltihop ve baggaslakt! Hör nu Albet, han sum ä snäller å rasker å sek, ta å spring opp te Johan i Bogård å låna hases rômpedraj. Men lägg å, för dä ä bråttom.

Jag blev stolt att få ett uppdrag. Jag var en man som behövdes i samhället. Och jag sprang som för livet. Vad på mig berodde, skulle det inte stå länge på förrän Sammel skulle ha sitt rumpdrag. Och till Bogård var inte mer än en knapp halv fjärdingsväg, och mindre om man tog vägen över skogen.

Med andan i halsen störtade jag in till Johan i Bogård efter en vild löpning på skogsstigar, genom ängar och flöjning över gärdesgårdar. Men Johan var inte hemma, förklarade hans gumma. - Va va dä sum Albet velle?

- Vi ska slakta baggen å Sammel har glömt sitt rumpdrag å dä ä bråttom!

- Inte vet ja var Johan har rômpedrajet! Men han kan ju springa å fråga hômen själv. Han ä nere ve lannsvägen åt Nöjhult te å basar vidjer.

Jag sprang. Hjärtat dunkade. Gud vare tack och lov! Där gick Johan med drängen i kalvhagen.

- Johan, skrek jag, dä hälsningar ifrån Sammel i Hyra att vi ska få låna ett rumpdrag, för han ä hemma å ska slakta baggen. å han hadde glömt sitt. Men si dä ä bråttom!

Johan betraktade mig småkissande med ögonen och kliade sig i nacken.

- Rômpedrag! Ja sannerlien har jag nôet rômpedraj. Sånt lånar ja själv utå Gustav i Nöjelt, när ja behöver nôet. Så dä nog bäst, atte han gnor te Nöjelt. Där sa va ett om han inte har lånt bôt'et.

- Bara ja hinner, för dä va bråttom?

- Ja, di får la vänta tess han kommer. Dör dä kan ju inte ble nôr slakt å utan rômpedraj. Så d'ä bäst han gnor te Gustav i Nöjelt.

Nöjhult låg nästan en fjärdningsväg längre bort. Jag gnodde halvgråtande uppför Nöjhultsbackarna och kom äntligen genomsvevt och eldröd in på Gustavs gård.

- Gustav, söte goe Gustav, han ska va snäll å låna oss ett rumpdrag, för Sammel i Hyra ä hemma å ska slakta baggen å han har glömt sitt rumpdrag, å Johan i Bogård sa att han brukar få låna ett rumpdrag utå Gustav, när han ska slakta.

- Hör nu Albet, sade Gustav och småskrattade, nu sa han inte va dummer! Förstår han inte att di ha lurat honom? Så där gör di allti mä småbarn, när di inte vell att di ska si på slakta, för där har inte barn nôet å göra. Inte finns dä nôet som heter rômpedraj, inte. Men nu har han sprungit så han ä rent fördarvater. Gå te brunnen å dreck e skopa vatten, han står ju och keftar ätter ånnen rakt sum hadde han longesoten. D'ä rent sönn um'en - nå vänt ett taj! Hör du, Johanna, ropade han inåt köket. Ta fram lite å den goe kössebärssaften å ge Albet på stasjonen ett glas, å ta fram utå di goe köpeskôrpera. Här har han gnott ätter ett rômpedraj så dä ä rent slut mä'en.

Jag föll ur rollen av nyttig medlem i samhället och började gråta som om mitt hjärta ville brista. Jag var bara en stackars fattig smålandspojke som elaka människor drevo skoj med. Jag var den olyckligaste människa i världen och jag skämdes dessutom. Min värdighet hade fått en knäck.

- Nu sa han sluta å gråta, Albet, å vassego å stij fram å ta ett glas saft, sade mor Johanna. å här har han skôrper, å lätter han va å gråta, så sa han få en sockerkrans mä, för att frua ä så snäller. Jaha, di kan va illaka imot den som ä liten, men di mente nog väl mä'at!

- Jaha, nu när han kummer hem igän, Albet, så ä baggen slaktader å fin å hänger i matboa, sade Gustav. å inte sa han va lessen för dä han slapp å si, för den delen.

Jag drack min saft, slog ihop klackarna, räckte vacker hand, bockade och gick. Men när jag långsamt och skamsset lomade av hem genom de vackra ängarna och den granna höga skogen, tänkte jag inte ett dugg på blommor och fågelkvitter, utan jag ville hämnas. När jag blev stor skulle jag klå både Sammel i Hyra och Johan i Bogård.

Och nu när jag efter åtminstone 45 år kommer ihåg historien med rumpdraget, är det för sent, ty båda sova under det magra gräset på Hults kyrkogård.